

ilim dali :

madde : Corluke Ali Pasa

A. Br. : c. , s.

B. L. : c. *V* , s. 248

F. A. : c. , s.

M. L. : c. , s.

T. A. : c. , s.

26 AGUSTOS 1991

## ‘Alī Pasha, Çorlulu

Probably born in 1080/1670 as the son of a peasant or barber at Çorlu in Thrace, ‘Alī Pasha Çorlulu (d. 1123/1711) was adopted by the *qaḥıca başı* (commander of the guard), Türkmen Qara Bayrām Ağa, during the reign of Sulṭān Aḥmed II (r. 1102–6/1691–5). He was first appointed as a probationer in Galata Sarāyı followed by positions in the Inner Service of the imperial household (*enderūn-i hümayūn*) and the Emānet-i Muqaddese, the section of the treasury in the Topkapı Palace that housed a number of relics, including a group of objects said to have belonged to the Prophet. In 1111/1700, after making a request to the grand vizier, ‘Amūcazāde Hüseyn Pasha, ‘Alī Pasha secured the position of *silāhdār* (arms bearer), a high post in the Inner Service. In this capacity, he reformed the hierarchy of the *enderūn* so as to increase the power of the *silāhdār* relative to that of the *dār al-sa‘āde ağası* (chief black eunuch). As a result, the *silāhdār* became the main intermediary between the sultan and the grand vizier and also took over control of the *iç oğlans*, the pages of the Inner Service, from the *dār al-sa‘āde ağası*.

Having suffered a setback in his career during the rebellion of 1115/1703, ‘Alī Pasha replaced Baltaçacı Mehmed Pasha as grand vizier in Muḥarram 1118/May 1706 and in 1119/1708 became a *dāmād* (imperial son-in-law) by marrying Emīne Sulṭān (d. 1151/1739), a daughter of Sulṭān Muṣṭafā II (r. 1106–15/1695–1703). He proved a competent grand vizier who made great efforts to eliminate abuses in the military and to put public finances in order by reducing state expenditure. He paid special attention to the improvement of the *tersāne* (arsenal) and to increasing the number of ships in the imperial fleet.

During his tenure as grand vizier the Hungarians requested Ottoman assistance against Austrian and Russian encroachments on their northern border. To this end he sided with the Swedish king Charles XII when the latter invaded the Ukraine in 1111/1700 and promised him the help of the Khāns of Crimea. Sulṭān Aḥmed III (r. 1114–42/1703–30), however, believed that this violated the Russian-Ottoman treaty of 1111/1700 and refused to approve ‘Alī Pasha’s actions. When Charles XII was defeated at Poltova (1121/1709) and fled into Ottoman territory, he blamed ‘Alī Pasha for his defeat and asked the sultan to remove him from office. He was subsequently dismissed in Rabı̄ II 1122/June 1710, banished to Mytilene, and executed on 16 Dhū l-Qa‘da 1123/26 December 1711. His head was taken to Istanbul and buried in the cemetery of his mosque at Çarşıkapı.

‘Alī Pasha Çorlulu commissioned the construction of several monuments. They include two congregational mosques that bear his name in Istanbul, one at Çarşıkapı (built in 1708–9 as part of a larger complex including a *medrese*, a *tekke*, and a library), the other in the Tersane neighbourhood (the Kışla Camii, built in 1707–8), as well as nine fountains in the capital and a school in his native Çorlu. His collection of books, which he deposited in the library of his foundation complex, is now housed in the Süleymaniye Library.

## BIBLIOGRAPHY

Münir Aktepe, Çorlulu Ali Paşa, *TDVİA*, 8:370–1; Mehmed Micaz Abuşoğlu, *Sadrazam Çorlulu Ali Paşa’nın vakıfnamesi*, Master’s thesis, İstanbul Üniversitesi 1995; Hatice Aynur and Hasan Karateke, *III. Ahmed devri İstanbul geçmeleri, 1703–1730*, İstanbul 1995.

HATİCE AYNUR

MADDE YAYINDI ANKARA  
SONRA ÇOKLUCUĞU KUTUPHANESİ

09 HAZ 2010

## ALİ PAŞA, ÇORLULU, SİLÂHDAR (1669/

1670—1711), Osmanlı sadrâzamlarından dandır. Çorlu'da bir berber dükkânında çıraldık yaparken kapıcı-başlarından Türkmen Kara Bayram Ağa'nın dikkatini çekmiş ve onun delâletiyle Galatasaray'na verilmiş, parlak zekâsıyla az zamanda Enderun Seferli koğuşuna, oradan da Has-odaya alınmıştır. Hassa çuhadarı iken Amca-zâde Hüseyin Paşa'nın himâyesiyle 2 cemâziyelevvel 1112 (15 ekim 1700)'de II. Mustafa'ya silâhdar olmuştur. Bu hizmeti sırasında, Enderun'un inzibatını temin ile silâhdar ağalığını buranın hâkimi kılmak şeklindeki icrâatı beğenilmiş, böylece pâdişâhın da teveccühüne mazhar olarak damadlığa namzed kılınmıştır. Kazandığı itibardan faydalanan Çorlulunun devlet işlerine karışması, husûsiyle telhisleri hakkında pâdişâha telkinlerde bulunmasından sıkılan sadrâzam Râmî Mehmed Paşa, şeyhülislâm Fezullah Efendi'nin de yardımıyla İstanbul'da cebecilerin isyânı dolayısıyla, böyle bir zamanda iş bilir vezirlere ihtiyaç olduğunu ileri sürerek, Çorlulu Ali Ağa'nın güyâ kubbe vezirliği ile taltif edilmesini, gerçekte Enderun'dan uzaklaştırılmasını sağladı (rebûllevvel 1115=temmuz 1703). III. Ahmed'in cülûsunda Edirne'de sadâret kaymakamı olarak bırakılan Ali Paşa (II cemâziyelâhır = 22 ekim), tâyin olunduğu Haleb'e hareket etmeden, Fezullah Efendi ve yakınlarının gizlendiği zannolunan mallarını çıkarmaya ve pâdişâha âit ağırlıkları İstanbul'a nakle memur edildi. Ancak İstanbul'a gelince Kubbe veziri olarak alıkondu ve kısa bir süre de Rikâb kaymakamlığında bulundu. Kalaylıkoz Ahmed Paşa sadrâzam olunca, onu Trablusşam vâililiği ile uzaklaştırmış (cemâziyelâhır 1116=ekim 1704) ise de, sadâretten azledilince, Çorlulu yeniden kubbe veziri olarak İstanbul'a çağırıldı ve kendisine Teke sancağı has olarak verildi. Muharrem 1117 (nisan 1705)'de ikinci defa Rikâb kaymakamlığına getirilen Ali Paşa, 19 muharrem 1118 (20 mayıs 1706)'de Baltacı Mehmed Paşa'nın ilk sadâretinden azlı üzerine, sadrâzam tâyin edildi. İki sene sonra da, II. Mustafa'nın kızı Emine Sultan ile evlenerek damad oldu. Çorlulu Ali Paşa sadrâzam olunca, önce pâdişâhı memnun ve muhâliflerini zararsız hâle getirerek mevkiini sağlamlaştırmıştı. Sonra, isrâfı ve suistimalleri önleyip para sıkıntısını gidermiş, yeniçeri ve cebeci ocağında ayıklama yaparak ulûfeden tasarruf etmiş, ordu ve donanmanın eksikliklerini tamamlamaya çalışmış, top dökümü, gemi yapımı, kale tâmiri, silâh ve levâzım tedâriki ile, divanda devlet işlerini sür'atle ve isâbetli kararlarla yürütmüştür.

Küçük Türk-İslam Ans.

(s.1), s. 30-31, 1974 (İSTANBUL)

41669

Sadr-ı A'zam Çorlu Ali Paşa'nın vakıfnamesi. ABUŞOĞLU, Mehmet Mıcaz. Yüksek Lisans. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler  
Enstitüsü, İstanbul, 1995. 75 s., 13 ref.  
Danışman: Prof. Dr. Hüseyin Özdeğer. Dili: Tr.

Çorlu Ali Paşa 030306

MADDE YAYIMLANDIKTAN  
SONRA GELEN DOKÜMAN

22 Haziran 2015